Milivoj Dretar

U Ludbregu se *gospodski* sviralo

Ludbreški kraj oduvijek je bio poznat po vrsnim glazbenicima i tradiciji slušanja i uživanja u glazbi. Osim društava koja su njegovala narodni melos i crkvenu glazbu, poput KUD-a „Anka Ošpuh" (osn. 1976.), Mješovitog pjevačkog zbora Podravina, Pjevačkog zbora župe Presvetog Trojstva, Pjevačkog društva mladih Trinitas i Crkvenog pjevačkog zbora u Selniku, Ludbreg je iznjedrio i neke poznate umjetnike.

Na domaćim i stranim pozornicama često nastupaju Barbara Othman, operna sopranistica, Tomislav Mužek, operni tenor s bogatom međunarodnom karijerom, Željko Zaplatić, operni bas i bariton stacioniran u austrijskom Salzburgu, Ivan Kolar, pijanist s trenutnim prebivalištem u Kanadi, kontrabasist Dragutin Križanić te mnogi drugi. U prošlosti, ludbreški kraj dao je i neke poznatije bendove. Limena glazba Habeki djeluje kao obiteljski i tradicijski sastav čija se povijest desetljećima prenosi s koljena na koljeno kroz živu predaju i nastupe na terenu. U više od 100 godina rada sastav je djelovao na specifičan način, karakterističan za izvorne pučke limene sastave sjeverozapadne Hrvatske. Habeki su svirali isključivo akustično, a snaga limenih instrumenata omogućila im je da se čuju u većem prostoru, na trgovima i svatovima. Narodni orkestar „Križovljan" iz istoimenog sela kod Martijanca osnovan je 1968. godine od članova koji su već godinama prije zajedno svirali. Voditelj sastava bio je Stjepan Borović. Godine 1975. snimili su singlicu[1] s dvije pjesme: *Ne plači Danijelo* i *Pećina je pukla*. Ansambl je bio vrlo popularan u razdoblju od 1970. do 1989. godine. U Ludbregu su poznati tradicionalni koncerti poput *Kroz generacije*, Festivala Duga, Promenadnog koncerta Puhačkog orkestra (u danima Ludbreške Svete Nedjelje) i Blagdanskog koncerta KUD-a „Anka Ošpuh".

Među prvim zabilježenim nastupima u Ludbregu bio je onaj glazbene družine skupljene kako bi dočekala cara i kralja Franju I. i suprugu mu Karolinu, 27. listopada 1817. godine. Već u Koprivnici vladara je dočekao ludbreški banderij i u svečanoj povorci dopratio ga do grada. Marija Winter o tom je događaju zapisala: *... Kad se povorka približila Ludbregu, zvonila su zvona, pucali topovi i mužari. Narod je klicao „Vivat!", a glazba je svirala. Bila su dva sata poslijepodne. Knez* (Filip Batthyany-Strattmann, op.a.) *je kratkim, ali srdačnim govorom pozdravio vladara i zamolio da kraljevski par odsjedne u njegovom dvoru. I ostali velikaši i plemstvo pozvani su da budu kneževi gosti. Za sve njih pripremljen je smještaj i gozba... Kralj je primao i pojedince na kratki razgovor. Na večer je priređen svečani banket. Svirala je odlična glazba. Doduše, nije zabilježeno odakle su glazbenici došli, ali se može pretpostaviti da je i knez Filip, poput svojih pređa, imao vlastitu glazbenu družinu. Piše samo to da je ova glazba, po nalogu samoga kneza, sastavljena od samih muzičara. Zabavljalo se do kasne noći, tj. velikaši su se zabavljali na svoj način, a kneževa družina i kmetovi svaki po svojem. Knez je želio da se taj dan pamti.*[2] Svečani doček vladara nije bio jedina prilika za dvorsko muziciranje. Sviralo se i u tužnim i veselim prilikama, na obiteljskim svečanostima, sprovodima, proštenjima, primanjima i balovima. Tijekom jedne dvorske zabave s glazbom u martijanečkom dvorcu došlo je do sukoba između supružnika Rauch. Barun Pavao Rauch tog je dana priredio veliki lov za svoje goste, no jedan neimenovani uzvanik došapnuo mu je da se gospođa barunica zabavlja s nekim časnikom. Uvrijeđeni barun priredio je skandal svojoj supruzi Rozini Baechle, nakon čega je barunica zauvijek napustila i njega i posjed Martijanec.[3] Jedan je glazbeni sastav djelovao i na posjedu

1 Snimka od 3. travnja 1975. 7" (sedam-inčni) vinilni singl s kataloškim brojem NDK 4056, kolekcionarski raritet

2 WINTER, Marija: Nav.dj., 231.: *Iz povijesti Ludbrega i okolice*, knjiga 1, Ludbreg: Grad Ludbreg, 2000., 95.

3 WINTER, 231.

Slika 1. Koncert Ludbreške limene glazbe na Trgu, 1930-ih. Razglednica Ludbrega (vlasnik Milivoj Dretar).

grofa Dionizija Draškovića u Velikom Bukovcu. Grof je volio narodnu glazbu. Sastavio je tamburaški orkestar od čak 16 svirača, redom domaćih mladića. Grof ih je novčano pomagao, nabavljao odijela i instrumente, čak je financirao vrtlara Leinera da podučava orkestar. Grof je bio ponosan na svoj orkestar te im je omogućio nastupe po mađarskim i austrijskim gradovima. Kad se 1903. godine vjenčao, zadužio je svoj orkestar za glazbenu zabavu. *Stranci su se čudom čudili ljepoti i dobroj izvedbi našeg narodnog melosa...*[4] Orkestar nije dugo nadživio svog osnivača i mecenu grofa Dionizija. Godine 1869. Ludbreg je zahvatio veliki požar. Progutao je 60 kuća i gospodarskih zgrada, prouzročivši ogromnu štetu. Ludbrežani su potom pristupili osnutku dobrovoljnog vatrogasnog društva. Samo dva mjeseca nakon požara registriran je DVD, četvrti po redu u Hrvatskoj, a 1893. započelo je s radom i novo društvo – Vatrogasna limena glazba Ludbreg. Instrumenti su nabavljeni dobrovoljnim prilozima građana. Dvije su godine *plehmajstori* uvježbavali svoj repertoar pod vodstvom učitelja Dragutina Janhube iz Selnika. Kapelnik Janhuba uvježbavao je glazbenike u večernjim terminima, sam je pisao i kopirao note za cijeli sastav. Svake nedjelje prijepodne limena glazba održavala bi svoje koncerte na Trgu sv. Trojstva, na veselje svih prolaznika. U rujnu 1896. Ludbreg je posjetio habsburški princ Leopold Salvator[5] pa su mu domaćini priredili nezaboravan koncert. *Na večer prije 8 sati plivao je cieli Ludbreg u moru raznobojnog svietla a na mnogih mjestih opazili smo transparenata sa raznimi nadpisi u čast njegove Visosti... Točno u ½ 9 sati sinoć priredilo je domaće dobrovoljno vatrogasno družtvo sa ostalimi vatrogasnimi družtvi ovog kotara uz sudjelovanje domaće glazbe i tamburaškog zbora te mnogobrojnog gradjanstva Njegovoj Visosti bakljadu pred stanom. Kad je glasba s povorkom bakljonaša stigla do stana Njegove Visosti i udarila prvi komad, pokazala se Njegova Visost na prozoru, a snjime preuzvišeni gospodin zborni zapovjednik Bechtolsheim te naš kr. kotarski predstojnik g. Platon Mihalović koji je tako dugo ostao kod prozora dok su i tamburaši odsvirali jednu koračnicu.*[6] Oduševljen nastupom pjevača, potom tamburaša i na kraju limene glazbe, princ Salvator spustio se u pratnji pobočnika među vatrogasce i glazbenike. Hodajući za njima, došetao je do trga gdje se nastavio program. Sutradan je otputovao u Varaždin, koji ga je isto tako toplo primio, zbog čega se princ posebno zahvalio u lokalnim novinama.[7] Posebno svečano bilo je u nastavku vojnih vježbi kada je u Ludbreg pristigla znamenita glazba Rambergerove pukovnije, koja je zajedno s domaćim glazbenicima priredila veliki javni koncert na trgu. *Posebnim ponosom gledali su građani kako uz vojne glazbenike nastupaju i njihovi sinovi. Izmjenjivali su se u programu s vojnom glazbom. Bez sumnje, vojni su glazbenici svojom umjetnošću daleko nadmašili ludbreške, ali simpatije naroda ostale su na strani domaćih.*[8] Osim Vatrogasne limene glazbe, početkom 20. stoljeća Ludbreg je postao bogatiji za još jednu glazbenu udrugu – Salonski orkestar. Godine 1908. mladi crkveni kapelan Julije Bozetti zajedno s mladim, glazbeno educiranim sugrađanima osniva Salonski orkestar. U njegovu radu sudjeluju učitelj glazbe Vaclav Kolar, mesar Franjo Koder i sestra mu Ivanka, Štefica Kerstner, učitelj Nikola Miškulin, farmaceut Levin Kon i sestra mu Ela, umirovljeni liječnik Emanuel Kollay. Kasnije će im se pridružiti i bankarski činovnik Ljudevit Vrančić, a uz orkestar će povremeno nastupati braća Vladimir i Božidar Schlesinger (na violini) te njihova majka Vilma, solistica. Salonski orkestar nastupat će na brojnim javnim priredbama kojima je cilj bio prikupljanje sredstava u humanitarne svrhe. Nažalost, približava se Prvi svjetski rat – mnogi će muškarci biti mobilizirani na bojišta

4 WINTER, Marija: Isto, 239-240..
5 Leopold Salvator (1863. – 1931.), nadvojvoda, političar i general u austrijskoj vojsci.
6 Varaždinski viestnik, 38 (19. rujna 1896.), 2.
7 Varaždinski viestnik, 38 (19. rujna 1896.), 1.
8 WINTER, k. 2., 267.

Austro-Ugarske, a društva će životariti. Tijekom ratnih godina priređeno je i nekoliko humanitarnih koncerata. *Koncerat u korist domaćeg invalidskog fonda. Predprošle nedelje priredjen je po nekolici mješćana koncerat, koji valja sa svake strane označiti uspjelim. U rasporedu pruženo nam je nekoliko lijepo i skladno odpjevanih pjesama po muškom i mješovitom zboru medju kojima su bile i tri medjimurske popijevke iz zbirke vrsnog skladatelja V. Žganca. Uz pjevačke točke liepo su se uplele i izvedbe domaćeg orkestra. Utješljivo je što tom zgodom po prvi put vidjesmo naše gospojice i ludbreške djevojke u lijepoj narodnoj podravskoj nošnji, što je vrijedno pohvale, budući da su je tudjinske prije već gotovo posve istisnule.*[9] Ili proslava na Silvestrovo: *Narodno veče. Na Silvestrovo priredjeno je po ovdješnjem gospojinskom odboru „Narodno veče", na kojoj su naše vrijedne Ludbrežanke a naročito pjevačice što valja sa pohvalom istaknuti, osvanule u narodnim odijelima. Koncerat bio je priredjen u korist domaćeg invalidnog fonda, uz sudjelovanje domaćeg mješovitog pjevačkog zbora i salonskog orkestra. I jedan i drugi dali su nam svoje ponajbolje, a zasluge oko toga idu učitelja g. Z. Špoljara i vodju ludbrežke omladine Lj. Vrančića.*[10] Julije Bozetti vodio je Salonski orkestar dugih 20 godina, čak i kad je postao župnik u Svetom Đurđu. Istovremeno se angažirao i u zboru Podravina i Pjevačkom društvu „Nada" iz Svetog Đurđa. Obožavao je pjevati i svirati te orkestrirati. Nakon njegove smrti (1929.) Salonski orkestar polako se osipa i ustupa ulogu novim društvima na ludbreškoj umjetničkoj sceni.

Slika 2. Salonski orkestar iz Ludbrega, 1920. (Zbirka M. Winter, Muzej grada Ludbrega, fotografija MGL 971).

9 https://library.foi.hr/dbook/novine.php?C=40&godina=1916&broj=000035&page=002&upit=ludbreg
10 https://library.foi.hr/dbook/novine.php?C=40&godina=1917&broj=000002&page=003&upit=ludbreg